ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 1ης Ιουλίου 1999 *

Στην υπόθεση C-14/98,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Pretore di Torino (Ιταλία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Battital Srl

και

Regione Piemonte,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 77/93/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1976, περί των μέτρων προστασίας κατά της εισαγωγής στα κράτη μέλη οργανισμών επιβλαβών για τα φυτά ή τα φυτικά προϊόντα (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/017, σ. 3), όπως τροποποιήθηκε, μεταξύ άλλων, με την οδηγία 91/683/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1991 (ΕΕ L 376, σ. 29), και με την οδηγία 96/14/ΕΚ της Επιτροπής, της 12ης Μαρτίου 1996 (ΕΕ L 68, σ. 24), καθώς και ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 92/76/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 6ης Οκτωβρίου 1992, περί

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

αναγνωρίσεως προστατευομένων περιοχών που είναι εκτεθειμένες σε ιδιαίτερους φυτοϋγειονομικούς κινδύνους στην Κοινότητα (ΕΕ L 305, σ. 12), όπως τροποποιήθηκε με τις οδηγίες 95/40/ΕΚ της Επιτροπής, της 19ης Ιουλίου 1995 (ΕΕ L 182, σ. 14), και 96/15/ΕΚ της Επιτροπής, της 14ης Μαρτίου 1996 (ΕΕ L 70, σ. 35),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους G. Hirsch, πρόεδρο τμήματος, G. F. Mancini και R. Schintgen (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: F. G. Jacobs
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Battital Srl, εκπροσωπούμενη από τον Giorgio Finocchio, δικηγόρο Σαβόνας,

— η Regione Piemonte, εκπροσωπούμενη από τη Maria Lacognata και την Eugenia Salsotto, δικηγόρους Τουρίνου,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Francesco Ruggeri Laderchi, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Battital Srl, της Regione Piemonte και της Επιτροπής, κατά τη συνεδρίαση της 21ης Ιανουαρίου 1999,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 11ης Μαρτίου 1999,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 18ης Δεκεμβρίου 1997, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 22 Ιανουαρίου 1998, του Pretore di Torino υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), τρία προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 77/93/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1976, περί των μέτρων προστασίας κατά της εισαγωγής στα κράτη μέλη οργανισμών επιβλαβών για τα φυτά ή τα φυτικά προϊόντα (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/017, σ. 3), όπως τροποποιήθηκε, μεταξύ άλλων, με την οδηγία 91/683/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1991 (ΕΕ L 376, σ. 29), και με την οδηγία 96/14/ΕΚ της Επιτροπής, της 12ης Μαρτίου 1996 (ΕΕ L 68, σ. 24), καθώς και ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 92/76/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 6ης Οκτωβρίου 1992, περί αναγνωρίσεως προστατευομένων περιοχών που είναι εκτεθειμένες σε ιδιαίτερους φυτοϋγειονομικούς κινδύνους στην Κοινότητα (ΕΕ L 305, σ. 12), όπως τροποποιήθηκε με τις οδηγίες 95/40/ΕΚ της Επιτροπής, της 19ης Ιουλίου 1995 (ΕΕ L 182, σ. 14), και 96/15/ΕΚ της Επιτροπής, της 14ης Μαρτίου 1996 (ΕΕ L 70, σ. 35).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν κατά την εκδίκαση διαφοράς μεταξύ της εταιρίας ιταλικού δικαίου Battital Srl (στο εξής: Battital), η οποία εισάγει φυτικά προϊόντα από τρίτες χώρες, και της Regione Piemonte (Περιφέρειας του Πεδεμοντίου), αντικείμενο δε της διαφοράς αυτής είναι το πρόστιμο που επέβαλε η Regione Piemonte στην Battital για τη διοικητική παράβαση που συνίστατο στην εισαγωγή και κατοχή προς πώληση, εντός της ιταλικής επικράτειας, 250 χιλιογράμμων (kg) πορτοκαλιών προελεύσεως Νότιας Αφρικής και 680 kg λεμονιών προελεύσεως Αργεντινής.

Το κοινοτικό νομικό πλαίσιο

3 Το άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 77/93, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 91/683, προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη αποφασίζουν ότι, από την 1η Ιανουαρίου 1993, τα φυτά, τα φυτικά προϊόντα και τα άλλα αντικείμενα που απαριθμούνται στο παράρτημα III, μέρος Β, δεν μπορούν να εισάγονται στις σχετικές προστατευόμενες ζώνες που βρίσκονται στο έδαφός τους.»

4 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο η', της οδηγίας 77/93, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 91/683, ορίζει την «προστατευόμενη ζώνη» ως εξής:

«(...) ζώνη της Κοινότητας, μέσα στην οποία:

— ένας ή περισσότεροι από τους επιβλαβείς οργανισμούς που απαριθμούνται στην παρούσα οδηγία και που εμφανίσθηκαν σε ένα ή περισσότερα μέρη της Κοινότητας δεν είναι ενδημικοί ούτε έχουν διαδοθεί, παρότι οι συνθήκες ευνοούν τη διάδοσή τους,

— υπάρχει κίνδυνος διάδοσης ορισμένων επιβλαβών οργανισμών λόγω ευνοϊκών οικολογικών συνθηκών για ορισμένες καλλιέργειες, παρότι οι εν λόγω οργανισμοί δεν είναι ενδημικοί ούτε έχουν διαδοθεί στην Κοινότητα

και η οποία έχει αναγνωρισθεί, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 16α, ως πληρούσα τους όρους που αναφέρονται στο πρώτο και στο δεύτερο εδάφιο (...)».

5 Το άρθρο 16α της οδηγίας 77/93, το οποίο προστέθηκε με την οδηγία 89/439/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 1989 (ΕΕ L 212, σ. 106), προβλέπει τη διαδικασία με την οποία η Επιτροπή θεσπίζει τις διατάξεις περί αναγνωρίσεως των προστατευόμενων ζωνών.

6 Το παράρτημα ΙΙΙ της οδηγίας 77/93, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 92/103/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 1ης Δεκεμβρίου 1992 (ΕΕ L 363, σ. 1), απαριθμεί τα φυτά, φυτικά προϊόντα και άλλα προϊόντα των οποίων η εισαγωγή πρέπει να απαγορεύεται είτε σε όλα τα κράτη μέλη (μέρος Α) είτε σε ορισμένες προστατευμένες περιοχές (μέρος Β). Το μέρος Β περιλαμβάνει δύο στήλες.

7 Η αριστερή στήλη, η οποία περιγράφει τα φυτά, φυτικά προϊόντα και άλλα προϊόντα για τα οποία ισχύει η απαγόρευση, περιλαμβάνει μεταξύ άλλων τα εξής: «3. Καρποί του *Citrus* L., *Fortunella* Swingle, *Poncirus* Raf., και τα υβρίδιά τους, εκτός του *Citrus paradisi* Macf., καταγωγής τρίτων χωρών». Οι καρποί αυτοί ανήκουν στην ίδια οικογένεια με τα λεμόνια, τα πορτοκάλια και τα γκρέιπ φρουτ.

8 Στη δεξιά στήλη, στην οποία απαριθμούνται οι προστατευόμενες ζώνες εντός των οποίων ισχύει η απαγόρευση, αναφέρεται και η Ιταλία.

9 Το άρθρο 1 της οδηγίας 92/76 ορίζει τα εξής:

«Οι περιοχές της Κοινότητας που απαριθμούνται στο παράρτημα αναγνωρίζονται, για περίοδο που λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 1994, ως "προστατευόμενες περιοχές" κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχείο η', πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 77/93/ΕΟΚ, όσον αφορά τους επιβλαβείς οργανισμούς που συνοδεύουν τα ονόματα των εν λόγω περιοχών στο παράρτημα.»

10 Το άρθρο 2 της ίδιας οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«Η παράταση της ισχύος της αναγνώρισης που αναφέρεται στο άρθρο 1 καθώς και οποιαδήποτε τροποποίηση του καταλόγου των προστατευομένων περιοχών αποφασίζεται σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 16α της οδηγίας 77/93/ΕΟΚ (...).»

11 Στα σημεία a.17, b.3, c.5 και d.3 του παραρτήματος της οδηγίας 92/76 αναφέρεται και η Ιταλία μεταξύ των ζωνών που πρέπει να προστατεύονται από την εισαγωγή «όλων των άγνωστων μη ευρωπαϊκών οργανισμών των επιβλαβών στους καρπούς των *Citrus* L., *Fortunella* Swingle, *Poncirus* Raf. και των υβριδίων αυτών», ανεξάρτητα από το αν πρόκειται για προσβολή των καρπών αυτών από έντομα, ακάρεα και νηματώδεις, από βακτήρια, από κρυπτόγαμα ή από ιούς και μύκητες.

12 Όπως προκύπτει από την έκτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 92/76, η αναγνώριση των ζωνών που απαριθμούνται στην οδηγία αυτή ήταν απλώς προσωρινή. Αρχικά οι ζώνες αυτές αναγνωρίστηκαν προσωρινά ως προστατευόμενες μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1994. Το χρονικό αυτό σημείο μετατέθηκε για την 1η Ιουλίου 1995 με την οδηγία 94/61/ΕΚ της Επιτροπής, της 15ης Δεκεμβρίου 1994, για παράταση της περιόδου ισχύος της προσωρινής αναγνώρισης ορισμένων προστατευόμενων περιοχών που προβλέπει το άρθρο 1 της οδηγίας 92/76 (ΕΕ L 330, σ. 63), η οποία επίσης διευκρίνιζε ότι η παράταση της αναγνωρίσεως ήταν προσωρινή. Το χρονικό σημείο της λήξεως της ισχύος της αναγνωρίσεως μετέθεσε στη συνέχεια για την 1η Απριλίου 1996, όσον αφορά, μεταξύ άλλων, την αναγνώριση της Ιταλίας ως προστατευόμενης ζώνης έναντι των επιβλαβών οργανισμών, η οδηγία 95/40, η οποία διευκρίνιζε ότι η περίοδος ισχύος της αναγνωρίσεως παρατεινόταν προσωρινά.

13 Το άρθρο 1 της οδηγίας 96/15 τροποποίησε την ημερομηνία λήξεως της περιόδου ισχύος της αναγνωρίσεως ορισμένων προστατευόμενων ζωνών. Όσον αφορά όμως

την Ιταλία ως προστατευόμενη ζώνη από τους επιβλαβείς οργανισμούς, η οδηγία αυτή επιβεβαίωσε ότι η ισχύς της αναγνωρίσεως θα έληγε την 1η Απριλίου 1996, δεδομένου ότι στο άρθρο 1, παράγραφος 1, προέβλεψε τα εξής:

«Η οδηγία 92/76/ΕΟΚ τροποποιείται ως εξής:

1) Το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

"Οι περιοχές της Κοινότητας που περιλαμβάνονται στο παράρτημα αναγνωρίζονται ως 'προστατευόμενες ζώνες' κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχείο η', της οδηγίας 77/93/ΕΟΚ, όσον αφορά τους επιβλαβείς οργανισμούς που συνοδεύουν τα ονόματα των εν λόγω περιοχών στο παράρτημα· στην περίπτωση του στοιχείου α', σημείο 17, του στοιχείου β', σημείο 3, του στοιχείου γ', σημείο 5, και του στοιχείου δ', σημείο 3, οι αναφερόμενες περιοχές αναγνωρίζονται για μία χρονική περίοδο που λήγει την 1η Απριλίου 1996 (...)".»

14 Η έβδομη και η όγδοη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 96/15 προβλέπουν τα εξής:

«εκτιμώντας ότι θα πρέπει να θεσπιστεί ότι η παράταση και η αναγνώριση πέραν των ημερομηνιών που αναφέρονται στο άρθρο 1, καθώς και οποιαδήποτε τροποποίηση στον κατάλογο των προστατευόμενων ζωνών που αναφέρονται στο άρθρο 1, διενεργούνται σύμφωνα με τη διαδικασία που καθορίζεται στο άρθρο 16α της οδηγίας 77/93/ΕΟΚ (...)·

εκτιμώντας ότι, εφόσον δεν παρετάθη η αναγνώρισή τους πέραν των ημερομηνιών που αναφέρονται στο άρθρο 1, οι εν λόγω προστατευόμενες ζώνες παύουν, από τις ημερομηνίες αυτές, να θεωρούνται προστατευόμενες ζώνες κατά την έννοια της οδηγίας 77/93/ΕΟΚ συμπεριλαμβανομένων των παραρτημάτων τους».

15 Η οδηγία 96/15 έπρεπε, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, να έχει μεταφερθεί στη νομοθεσία των κρατών μελών μέχρι την 1η Απριλίου 1996.

Το εθνικό νομικό πλαίσιο

16 Το ιταλικό νομοθετικό διάταγμα 536 της 30ής Δεκεμβρίου 1992 ορίζει, στο άρθρο 8, τα εξής:

«Το Υπουργείο Γεωργίας και Δασών [που μετονομάστηκε στη συνέχεια σε Υπουργείο Γεωργικών Πόρων] είναι αρμόδιο να αναγνωρίζει, με απόφαση, τις προστατευόμενες ζώνες βάσει των κοινοτικών κριτηρίων (...)».

17 Το άρθρο 9 του εν λόγω διατάγματος προβλέπει ότι όποιος εισάγει στην ιταλική επικράτεια φυτά των οποίων απαγορεύεται η εισαγωγή υπόκειται στην καταβολή χρηματικής ποινής που κυμαίνεται από 10 έως 60 εκατ. ιταλικές λίρες (LIT).

18 Το άρθρο 10 της αποφάσεως του Υπουργού Γεωργίας και Δασών της 18ης Ιουνίου 1993 ορίζει τα εξής:

«Απαγορεύεται η εισαγωγή στις προστατευόμενες ζώνες φυτών, φυτικών προϊόντων και άλλων προϊόντων που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙΙ, μέρος Β».

19 Το παράρτημα ΙΙΙ, μέρος Β, σημείο 3, απαγορεύει την εισαγωγή «καρπών των Citrus, Fortunella Swingle, Poncirus Raf., και των υβριδίων τους, εκτός του Citrus paradisi

Macf. Merr, καταγωγής τρίτων χωρών». Στο μέρος αυτό του παραρτήματος ΙΙΙ αναφέρεται ως προστατευόμενη ζώνη η «Ιταλία».

20 Το άρθρο 10 της αποφάσεως του Ιταλού Υπουργού Γεωργικών Πόρων της 31ης Ιανουαρίου 1996 ορίζει τα εξής:

«Απαγορεύεται η εισαγωγή, η εμπορία και η κατοχή στις προστατευόμενες ζώνες φυτών, φυτικών προϊόντων και άλλων προϊόντων που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙΙ, μέρος Β.»

21 Βάσει γνωμοδοτήσεως της γενικής διευθύνσεως γεωργικής πολιτικής και πολιτικής της βιομηχανίας τροφίμων του Υπουργείου Γεωργικών Πόρων και μέχρις ότου θεσπιστούν από την Επιτροπή νέες κοινοτικές διατάξεις, η ιταλική νομοθεσία εξακολουθούσε να απαγορεύει, κατ' εφαρμογήν της αποφάσεως της 31ης Ιανουαρίου 1996, την εισαγωγή και την εμπορία στην Ιταλία των επίμαχων φυτών και φυτικών προϊόντων.

22 Το παράρτημα VI της υπουργικής αποφάσεως της 31ης Ιανουαρίου 1996 αντιστοιχεί προς το παράρτημα της οδηγίας 92/76 και καθορίζει τις ζώνες που προστατεύονται από συγκεκριμένους επιβλαβείς οργανισμούς. Τα σημεία a.17, b.3, c.5 και d.3, τα οποία ανέφεραν την Ιταλία ως προστατευόμενη ζώνη από τους επιβλαβείς οργανισμούς, καταργήθηκαν από τις 4 Ιανουαρίου 1998 με την υπουργική απόφαση της 27ης Νοεμβρίου 1997, η οποία μεταφέρει τις οδηγίες 96/14 και 96/15 στην ιταλική έννομη τάξη.

Η διαφορά της κύριας δίκης

23 Στις 4 Οκτωβρίου 1996 οι αστυνομικές αρχές του Τουρίνου διαπίστωσαν, εντός της αγοράς οπωροκηπευτικών του Τουρίνου, την εκ μέρους της εταιρίας Battital τέλεση

διοικητικής παραβάσεως, για την οποία συνέταξαν σχετική έκθεση, διότι η εταιρία αυτή κατείχε προς πώληση εντός της ιταλικής επικράτειας, η οποία αποτελεί ζώνη προστατευόμενη από εισαγωγές από τρίτες χώρες, φυτικά προϊόντα που ανήκουν στο είδος Citrus, και συγκεκριμένα 250 kg πορτοκάλια προελεύσεως Νότιας Αφρικής και 680 kg λεμόνια προελεύσεως Αργεντινής. Κατόπιν αυτού, τα εν λόγω εσπεριδοειδή κατασχέθηκαν και καταστράφηκαν και ο πρόεδρος της Regione Piemonte επέβαλε στην Battital διοικητικό πρόστιμο 20 εκατ. LIT.

24 Η Battital άσκησε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου προσφυγή ακυρώσεως της ανωτέρω αποφάσεως, ισχυριζόμενη ότι από τις οδηγίες 95/40, 96/14 και 96/15 προκύπτει ότι έχουν καταργηθεί από την 1η Απριλίου 1996 οι προστατευόμενες ζώνες για την εισαγωγή εσπεριδοειδών από τρίτες χώρες, πράγμα που σημαίνει ότι επιτρεπόταν η εισαγωγή και η πώληση στην Ιταλία των επίμαχων πορτοκαλιών και λεμονιών.

25 Αντίθετα, η Regione Piemonte ισχυρίστηκε ότι, κατά την κοινοτική ρύθμιση, η Ιταλία εξακολουθεί να αποτελεί προστατευόμενη ζώνη, όσον αφορά τα εν λόγω εσπεριδοειδή.

Τα προδικαστικά ερωτήματα

26 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Pretore di Torino ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα τρία προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Εξακολουθεί να ισχύει στην Ιταλία (ή σε κάποια ιταλική περιοχή), κατά τα άρθρα 1 της οδηγίας 95/40/ΕΚ, της 19ης Ιουλίου 1995, 2 της οδηγίας 96/14/ΕΚ, της 12ης Μαρτίου 1996, και 1 της οδηγίας 96/15/ΕΚ, της 14ης Μαρτίου 1996, η απαγόρευση εισαγωγής οργανισμών του είδους Citrus;

2) Μήπως την 1η Απριλίου 1996 έπαυσε να ισχύει η απαγόρευση αυτή;

3) Είναι η απόφαση του ιταλικού Υπουργείου Γεωργικών Πόρων, της 31ης Ιανουαρίου 1996, με την οποία η οδηγία 95/40/ΕΚ μεταφέρθηκε στο ιταλικό δίκαιο, ασυμβίβαστη, καθόσον ενδιαφέρει εν προκειμένω, με τη λήξη της ισχύος της απαγορεύσεως των εισαγωγών στην ιταλική επικράτεια (ή σε μέρος αυτής) φυτικών οργανισμών του είδους Citrus, η οποία λήξη φαίνεται να προκύπτει από τον συνδυασμό των διατάξεων της οδηγίας 95/40/ΕΚ, της 19ης Ιουλίου 1995, του άρθρου 2 της οδηγίας 96/14/ΕΚ, της 12ης Μαρτίου 1996, και του άρθρου 1 της οδηγίας 96/15/ΕΚ, της 14ης Μαρτίου 1996;»

27 Εκ προοιμίου επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, όπως ορθά τόνισε η Επιτροπή, με το τρίτο ερώτημα ερωτάται κατά πόσο συμβιβάζεται με το κοινοτικό δίκαιο η ιταλική νομοθεσία με την οποία μεταφέρθηκαν στην ιταλική έννομη τάξη οι επίμαχες στην κύρια δίκη οδηγίες.

28 Κατά πάγια όμως νομολογία (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 15ης Ιουλίου 1964, 6/64, Costa, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 1191, της 12ης Οκτωβρίου 1978, 13/78, Eggers, Συλλογή τόμος 1978, σ. 605, σκέψη 19, και της 1ης Απριλίου 1982, 141/81 έως 143/81, Holdijk κ.λπ., Συλλογή 1982, σ. 1299, σκέψη 8), δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο να αποφαίνεται, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 177 της Συνθήκης, ως προς το αν οι κανόνες της εσωτερικής νομοθεσίας συμβιβάζονται με τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου. Το Δικαστήριο είναι, ωστόσο, αρμόδιο να παρέχει στο εθνικό δικαστήριο όλα εκείνα τα στοιχεία ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου που θα του επιτρέψουν να εκτιμήσει αν οι κανόνες αυτοί συμβιβάζονται με την κοινοτική κανονιστική ρύθμιση.

29 Για να δοθεί απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα, πρέπει να εξακριβωθεί μέχρι ποια ημερομηνία απαγορευόταν η εισαγωγή εσπεριδοειδών (Citrus L., Poncirus Raf., Fortunella Swingle και των υβριδίων τους) στην Ιταλία κατά την οδηγία 77/93, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 96/14, και κατά την οδηγία 92/76, όπως τροποποιήθηκε με τις οδηγίες 95/40 και 96/15, και να εξακριβωθεί κατά πόσο το κοινοτικό δίκαιο απαγορεύει στις εθνικές αρχές να διατηρούν σε ισχύ την απαγόρευση εισαγωγής των εν λόγω καρπών μετά την ημερομηνία αυτή.

30 Η διαφωνία των διαδίκων της κύριας δίκης αφορά κυρίως τις σχέσεις μεταξύ αφενός της οδηγίας 77/93, με την οποία επιβλήθηκε η αρχική απαγόρευση εισαγωγής εσπεριδοειδών στην Ιταλία, και αφετέρου της οδηγίας 92/76, με την οποία η Ιταλία κηρύχθηκε προστατευόμενη ζώνη, σε σχέση με ορισμένους επιβλαβείς οργανισμούς, μέχρι την 1η Απριλίου 1996.

31 Συγκεκριμένα, η Regione Piemonte ισχυρίζεται ότι το πεδίο εφαρμογής των δύο αυτών οδηγιών, καθώς και των μεταγενέστερων τροποποιήσεών τους, είναι διαφορετικό, πράγμα που σημαίνει ότι η οδηγία 92/76 δεν τροποποίησε την οδηγία 77/93. Επομένως, η απαγόρευση εισαγωγής εσπεριδοειδών από τρίτες χώρες εξακολούθησε να ισχύει ακόμη και μετά την 1η Απριλίου 1996, δηλαδή μετά την ημερομηνία κατά την οποία η Ιταλία έπαυσε να αναγνωρίζεται ως προστατευόμενη ζώνη υπό την έννοια της οδηγίας 92/76, όπως είχε τροποποιηθεί με τις οδηγίες 95/40 και 96/15.

32 Αντίθετα, η Battital και η Επιτροπή υποστηρίζουν ότι, αφού η απαγόρευση εισαγωγής ενός καρπού που θα μπορούσε να αποτελεί τον ξενιστή επιβλαβούς οργανισμού αποτελεί απλώς το επακόλουθο της απαγορεύσεως εισαγωγής του ίδιου αυτού οργανισμού, η άρση της δεύτερης απαγορεύσεως συνεπάγεται κατ' ανάγκη την άρση της πρώτης. Κατά συνέπεια, από το χρονικό σημείο κατά το οποίο η Ιταλία δεν αποτελούσε πλέον προστατευόμενη ζώνη σε σχέση με τους επιβλαβείς οργανισμούς, η εκ μέρους του κράτους μέλους αυτού απαγόρευση της εισαγωγής εσπεριδοειδών δεν ήταν πλέον νόμιμη.

33 Όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 28 έως 35 των προτάσεών του, από τις μεταγενέστερες τροποποιήσεις των οδηγιών 77/93 και 92/76 καταδεικνύεται ότι οι διατάξεις τους έχουν στενότατη σχέση, και συγκεκριμένα ότι η οδηγία 92/76 προοριζόταν να συμπληρώσει την οδηγία 77/93.

34 Συγκεκριμένα, η έννοια «προστατευόμενη ζώνη» προστέθηκε στην οδηγία 77/93 με την οδηγία 91/683 και κατόπιν ακριβώς της τροποποιήσεως αυτής καταρτίστηκε με την οδηγία 92/76 ο πίνακας των ζωνών που είχαν αναγνωριστεί ως προστευόμενες, υπό την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχείο η', της οδηγίας 77/93. Κατά συνέπεια, η απαγόρευση εισαγωγής που προβλέπεται στο μέρος Β του παραρτήματος ΙΙΙ της οδηγίας 77/93 συναρτάται άμεσα προς την αναγνώριση προστατευόμενης ζώνης σύμφωνα με την οδηγία 92/76.

35 Εξάλλου, από το ίδιο το γράμμα της οδηγίας 77/93 προκύπτει ότι για την αναγνώριση των προστατευόμενων ζωνών πρέπει να ακολουθείται ορισμένη διαδικασία, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 16α της εν λόγω οδηγίας, το οποίο προστέθηκε με την οδηγία 89/439, πράγμα που σημαίνει ότι η αναγνώριση αυτή δεν μπορεί να συναχθεί σιωπηρά από άλλες διατάξεις.

36 Υπό τις συνθήκες αυτές, από το χρονικό σημείο κατά το οποίο έπαυσε να ισχύει, κατ' εφαρμογήν των οδηγιών 95/40 και 96/15, η αναγνώριση μιας ζώνης ως προστατευόμενης σύμφωνα με το παράρτημα της οδηγίας 92/76, η απαγόρευση εισαγωγής κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχείο α', και κατά το παράρτημα ΙΙΙ, μέρος Β, της οδηγίας 77/93 κατέστη άνευ αντικειμένου, έστω και αν κατά το εν λόγω χρονικό σημείο δεν είχε ακόμη τροποποιηθεί η τελευταία αυτή οδηγία.

37 Επιπλέον, από τον σκοπό που επιδιώκεται με την οδηγία 77/93 προκύπτει ότι ο κοινοτικός νομοθέτης ενδιαφερόταν κυρίως να προστατεύσει τις προστατευόμενες ζώνες από την εισαγωγή ή τη διάδοση επιβλαβών οργανισμών, ενώ οι καρποί και τα φυτά δεν πλήττονται από τη σχετική απαγόρευση παρά μόνον εφόσον ενδέχεται να αποτελούν ξενιστές για τους επιβλαβείς αυτούς οργανισμούς.

38 Κατά συνέπεια, όπως ορθά τόνισαν η Battital και η Επιτροπή, οι απαγορεύσεις εισαγωγής φυτών αποτελούν απαγορεύσεις παρακολουθηματικού χαρακτήρα, οι οποίες δεν έχουν πλέον λόγο υπάρξεως, όταν παύει να ισχύει η προσωρινή αναγνώριση μιας ζώνης ως προστατευόμενης έναντι των επιβλαβών για τα φυτά οργανισμών.

39 Κατά συνέπεια, η άρση του καθεστώτος της προστατευόμενης ζώνης σε σχέση με την εισαγωγή επιβλαβών οργανισμών συνεπάγεται κατ' ανάγκη τη λήξη της απαγορεύσεως εισαγωγής καρπών του είδους Citrus.

40 Όσον αφορά ειδικότερα μια υπόθεση σαν την υπόθεση της κύριας δίκης, από τον συνδυασμό των διατάξεων των οδηγιών 77/93 και 92/76, όπως τροποποιήθηκαν,

προκύπτει ότι η απαγόρευση εισαγωγής εσπεριδοειδών στην Ιταλία έπαυσε να ισχύει την 1η Απριλίου 1996.

41 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η εθνική ρύθμιση με την οποία διατηρείται σε ισχύ μετά την ανωτέρω ημερομηνία η απαγόρευση εισαγωγής εσπεριδοειδών δεν βρίσκει έρεισμα στην κοινοτική φυτοϋγειονομική κανονιστική ρύθμιση.

42 Επιπλέον, αν εξαιρεθεί η περίπτωση η οποία ρυθμίζεται με το άρθρο 15 της οδηγίας 77/93, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 90/168/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 26ης Μαρτίου 1990 (ΕΕ L 92, σ. 49), και με την οδηγία 91/683, και η οποία όμως δεν ασκεί επιρροή επί της υποθέσεως της κύριας δίκης, τα κράτη μέλη δεν είναι αρμόδια να θεσπίζουν μονομερώς μέτρα απαγορεύσεως της εισαγωγής εσπεριδοειδών στο έδαφός τους.

43 Τέλος, οι διατάξεις των επίμαχων στην κύρια δίκη οδηγιών 77/93 και 92/76, όπως τροποποιήθηκαν, δημιουργούν δικαιώματα υπέρ των ιδιωτών, των οποίων επιτρέπεται η άμεση επίκληση ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Πράγματι, οι διατάξεις αυτές είναι διατυπωμένες με επαρκή σαφήνεια και είναι απαλλαγμένες αιρέσεων, οπότε οι πολίτες μπορούν να τις επικαλούνται κατά κάθε διατάξεως εθνικού δικαίου αντίθετης προς τις οδηγίες αυτές.

44 Κατόπιν όλων των ανωτέρω, στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η ακόλουθη απάντηση:

Η προβλεπόμενη στο άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 77/93 απαγόρευση εισαγωγής καρπών του είδους Citrus στην Ιταλία, που αποτελούσε προστατευόμενη ζώνη, έπαυσε να ισχύει εντός του κράτους μέλους αυτού την 1η Απριλίου 1996, δηλαδή κατά το χρονικό σημείο κατά το οποίο έπαυσε να ισχύει, κατόπιν της εκδόσεως των οδηγιών 95/40 και 96/15, η αναγνώριση της Ιταλίας ως προστατευόμενης ζώνης σύμφωνα με την οδηγία 92/76.

Οι οδηγίες αυτές απαγορεύουν την εφαρμογή της εθνικής ρυθμίσεως που διατηρεί σε ισχύ μια τέτοια απαγόρευση μετά την ανωτέρω ημερομηνία.

Επί των δικαστικών εξόδων

45 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή, που κατέθεσε παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με διάταξη της 18ης Δεκεμβρίου 1997 το Pretore di Torino, αποφαίνεται:

Η προβλεπόμενη στο άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 77/93/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1976, περί των μέτρων προστασίας κατά της εισαγωγής στα κράτη μέλη οργανισμών επιβλαβών για τα φυτά ή τα φυτικά προϊόντα, απαγόρευση εισαγωγής καρπών του είδους Citrus στην Ιταλία, που αποτελούσε προστατευόμενη ζώνη, έπαυσε να ισχύει εντός του κράτους μέλους αυτού την 1η Απριλίου 1996, δηλαδή κατά το χρονικό σημείο κατά το οποίο έπαυσε να ισχύει, κατόπιν της εκδόσεως των οδηγιών 95/40/ΕΚ της Επιτροπής, της 19ης Ιουλίου 1995, και 96/15/ΕΚ της Επιτροπής, της 14ης Μαρτίου 1996, η

αναγνώριση της Ιταλίας ως προστατευόμενης ζώνης σύμφωνα με την οδηγία 92/76/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 6ης Οκτωβρίου 1992, περί αναγνωρίσεως προστατευομένων περιοχών που είναι εκτεθειμένες σε ιδιαίτερους φυτοϋγειονομικούς κινδύνους στην Κοινότητα.

Οι οδηγίες αυτές απαγορεύουν την εφαρμογή της εθνικής ρυθμίσεως που διατηρεί σε ισχύ μια τέτοια απαγόρευση μετά την ανωτέρω ημερομηνία.

Hirsch Mancini Schintgen

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο την 1η Ιουλίου 1999.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του δεύτερου τμήματος

G. Hirsch